

MUHARREM AYI VE AŞÛRE¹

Her dinin, milletin kutsal veya diğer zaman dilimlerinden farklı kabul ettiği kendine özgü belirli gün ya da ayları vardır. Yüce Dinimiz İslâm'da da bu tür gün, gece ve aylar vardır. Şüphesiz insan için en değerli mefhumlardan birisi de zamandır. Çünkü her şey zaman içinde var olmakta, gelişmekte ve yine zaman içinde yok olmaktadır. İnsan hayatında önemli bir yere sahip olan ilim, amel, servet ve diğer bir çok değer, zaman içinde elde edilebilmektedir. Zamanı, gerektiği şekilde değerlendirebilenler hem dünyada hem de âhirette huzuru yakalayacaklardır. Zira Kur'an-ı Kerim'de zamanın önemine bir sûre ile vurgulanması gerçekten anlamlıdır:

وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ

“Andolsun asra ki insan gerçekten ziyan içindedir...” (Asr, 103/1) âyetinde yer alan “Asr” kelimesinin, zaman anlamında kullanıldığı müfessirlerin çoğunluğu tarafından ifade edilmiştir.² Bu âyet, zamanın önemine işaret etmektedir. Sevgili Peygamberimiz de;

نِعْمَتَانِ مَغْبُوتٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصَّحَّةُ وَالْفَرَاغُ

“İki nimet vardır ki insanların çoğu bunların değerinden habersizdirler. Bunlar sağlık ve boş zamandır.”³ buyurmak suretiyle zamanın ve sağlığın önemine dikkat çekmiştir.

Zaman kavramı yaratılmış varlıkların “ömür”lerini içinde yaşadıkları bir süreçtir. Yüce Kitabımız Kur'an-ı Kerimde zaman konusuna doğrudan ya da dolaylı yollarla dikkat çekilmektedir. Bu yolla, bir yandan her şeyi yaratan Yüce Allah'ın varlığının ve birliğinin bir delili olarak zaman ön plana çıkarılmakta, bir yandan da son derece kısa bir zaman diliminden ibaret olan insan ömrünün iyi değerlendirilmesi ve ahiret mutluluğunun elde edilmesi yolunda zamanın iyi değerlendirilmesi gerektiğine işaret edilmektedir.

Soyut bir kavram olan zamanın insanlar tarafından algılanabilmesi, bizzat zaman içinde meydana gelen bir takım olayların esas alınması ile gerçekleşebilmektedir. Bu yolla insan, belli zaman dilimlerini isimlendirme imkanını elde etmiş, “önce” yi ve “sonra”yı , “geçmiş” i ve “gelecek” i tasavvur edebilmiştir, böylece düşüncelerini, bilgilerini bir zemine oturtma imkanını yakalamış, başkaları ile olan ilişkilerini düzene sokabilmiştir. Medeniyetin oluşması ve “dünyanın imarı” bu sayede gerçekleşmiştir. Şüphesiz bu gelişmenin temeli, yüce Yaraticının, kainata koyduğu ve “sünnetullah” olarak nitelenen sabit kanunlardır; meselâ güneşin, dünyanın ve ayın belli hareket düzenidir. Gün, ay ve yıl kavramları bu hareket düzeninin birer sonucudur. Yüce Allah bu gerçeğe şu ayette işaret etmektedir:

ان عدة الشهور عند الله اثنا عشر شهرا فى كتاب الله يوم خلق السموات والارض منها اربعة حرم ذالك الدين القيم فلا تظلموا فيهن انفسكم

“Şüphesiz, Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü yazısında, Allah katında ayların sayısı on ikidir. Bunlardan dördü haram aylardır. İşte bu Allah'ın dosdoğru kanunudur. Öyleyse o aylarda kendinize zulmetmeyin.” (Tevbe, 9/36)

“Haram aylar” Cahiliye devri uygulamasına göre, hürmet edilmesi gereken, savaş yapılması ve kan dökülmesi yasak olan Kameri aylar demektir. “Haram aylar” nitelemesinin,

¹ Bu bölüm Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ tarafından hazırlanmıştır.

² Yazır, IX, 6067.

³ Buhâri, Rikâk, I; VII, 170;

bu aylarda yapılacak ibadetlere daha çok sevap, günahlara ise daha çok ceza verilecek olmasına dayandığı da ifade edilmiştir.⁴ Bu aylardan **Muharrem** birinci, **Receb** yedinci, **Zilkade** on birinci ve **Zilhicce** de on ikinci aydır.

Hız. Peygamber (s.a.v.) Veda Haccı sırasında Mina'da irad ettiğı hutbede şöyle buyurmuştur:

ا ان الزمان قد استدار كهيئته يوم خلق الله السموات والارض السنة اثنا عشر شهرا منها اربعة حرم
ثلاث متواليات ذو القعدة و ذو الحجة والمحرم و رجب مضر الذى بين جمادى وشعبان

“İşte zaman, hakikaten Allah teala'nın gökleri ve yeri yarattığı günkü durumu gibi bir devre girdi: Yıl on iki aydır. Bunlardan dördü haramdır ki; üçü birbirinin ardında Zilkade, Zilhicce Muharrem, biri de Cumâdâ ile Şa'ban arasındaki Receb'dir.”⁵

Bu dört ayın hürmeti öteden beri süre gelen dini bir uygulamadır. Hız.İbrahim ve İsmail (a.s.) zamanından beri Araplar bu esasa riayet ede gelmişlerdi. Cahiliye devrinde bile buna riayet edilmiş, haram aylarda savaş yapılmamıştır, yılın bu dönemi bir barış zamanı olmuştur.

İslam'ın gelmesi ile barış genel bir prensip, savaş ise saldırıya maruz kalma ve tebliğ engel olunması hallerine has zorunlu bir durum haline geldiğı için, “haram aylar” uygulaması da kalkmış oldu.

Muharrem Ayının Ayrıcalığı

“**Haram aylar**” içinde Muharrem ayının ayrı bir yeri ve önemi vardır. Bu ayrıcalığı “**Muharrem**” adından da fark etmek mümkündür. Zira “muharrem” kelimesi, “**haram kılınmış**”, “**hürmete layık**” anlamlarına gelmektedir. Kısacası “**haram aylar**” uygulamasının genel adı, anlam itibarı ile bu aya özel bir ad olarak verilmiştir. Bu özel uygulama, şüphesiz Muharrem aya atfedilen önemin bir yansıması olarak değerlendirilmelidir. Aynı önem İslam kültür ve tarihi sürecinde de devam ede gelmiştir. Zira İslam Hız. İbrahim'in tebliğ ettiğı Hanif dini esaslarının devamı niteliğinde olması sebebi ile, o geleneğin değerlerinin de sahibidir, dolayısı ile bu ayı değerli kılan tarihi olayları önemser. Diğer yandan, İslam'ın zuhurundan sonra da Muharrem ayı, dini, sosyal ve tarihi önemi haiz olaylara sahne olmuştur. Bu durum Muharrem ayını, İslam kültürü açısından daha da ön plana çıkarmaktadır.

Muharrem Ayını önemli kılan özellikleri kısaca şöyle sıralamak mümkündür:

1.Hicri Yılbaşı

Muharrem ayı, 12 ay ve 355 gün olan kameri yılın ilk ayıdır. Adından da anlaşılacağı üzere, kameri yılda -güneşin değil- ayın hareketleri esas alınmaktadır. Hicrî tarih, Hız. Muhammed (s.a.s.)' in Mekke'den Medine'ye göç edişi ile başlar. Hicretin takvim başlangıcı olarak kabul edilmesi Hız. Ömer devrinde olmuştur. Onun devrine gelinceye kadar, Araplar, düzenli bir tarih belirleme sistemine sahip değillerdi. Fil vakası gibi önemli olayları kıstas olarak benimsemişlerdi. Hız. Ömer devrinde, Hız. Peygamber'in Mekke'den Medine'ye hicret ettiğı yıl (Miladi 622) İslami takvimin başlangıç yılı (Hicri 1) olarak, Muharrem ayı da bu takvimin ilk ayı olarak kabul edildi.

2. Aşûre Günü (On Muharrem)

⁴ Cassâs, Ebu Bekir Ahmed b. Ali er-Râzî, *Akmâmu'l-Kur'ân*, II, 110-111. Thk. Muhammed es-Sâdık el-Kamhâvî, ikinci baskı, Dâru'l-Mushaf, Kâhire, baskı tarihi yok.

⁵ Buhârî, Tesîru Süre 9, 8; V, 204; Müslim, Kasâme, 29; II, 1305.

Bilindiği üzere Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'ye hicret ettiğinde orada Arap halkla birlikte yaşayan Yahudiler vardı. İşte bu Yahudiler, Hz. Musa ile İsrail oğullarının, Firavunun zulmünden Aşûre günü kurtulduğunu söyleyen Yahudileri Hz. Peygamber yalanlamamış ve hatta bu yönde olumlu bir tavır sergilemiştir. Bunun yanı sıra tüm Samî dinlerde özel bir yere sahip görünen aşûre günü, Cahiliyye Araplarınca da önemli kabul edilmiştir. Hatta Resûl-i Ekrem'in de peygamberlik öncesi ve sonrası dönemde bir süre bu günde oruç tuttuğuna dair rivayetlere de rastlanır. Medine döneminde bu orucu müslümanlara tavsiye ettiği bilinen bir husustur.⁶

İbni Abbas'ın şöyle değdiği rivayet edilmiştir: "Hz. Peygamber Medine'ye geldiğinde Yahudilerin Aşûre günü oruç tuttuklarını gördü. "Bu nedir?" diye sordu. "Bu hayırlı bir gündür. Bu, Allah'ın İsrail oğullarını düşmanlarından kurtardığı, bu sebeple de Musa'nın oruç tuttuğu gündür" dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) "Ben Musa'ya sizden daha layığım" buyurdu ve hem kendisi bu günde oruç tuttu, hem de başkalarına oruç tutmalarını emretti."⁷

Hz. Peygamber Aşûre günü oruç tutmayı teşvik etmiş ve

صيام يوم عاشوراء انى احتسب على الله ان يكفر السنة التى قبلها

"Aşûre gününün orucunun, bir önceki yılın günahlarına keffaret olmasını Allah'tan umarım"⁸

Ramazan Ayı ve Aşûre Günü

Aşûre günü oruç tutulması uygulaması, Ramazan orucunun farz kılınmasına kadar devam etti.

يا ايها الذين آمنوا كتب عليكم الصيام كما كتب على الذين من قبلكم لعلكم تتقون

"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakınmanız için oruç sizden öncekilere olduğu gibi oruç size de farz kılındı." (Bakara, 2/183) âyeti inince Aşûre orucu isteğe bağlı hale geldi.

Hz. Aişe bunu şöyle anlatıyor:

كان رسول الله صلى الله عليه وسلم امر بصيام يوم عاشوراء فلما فرض رمضان كان من شاء صام و من شاء افطر

"Resûlullah (s.a.v.) Aşûre günü oruç tutulmasını emretti. Ramazan orucu farz kılınca, dileyen Aşûre günü oruç tuttu, dileyen tutmadı."⁹

Aynı konuda yine Hz. Aişe'den gelen diğer rivayet de şöyledir:

عن عائشة قالت كانوا يصومون يوم عاشوراء قبل ان يفترض رمضان وكان يوم فيه تستر الكعبة فلما فرض الله عز وجل رمضان قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من شاء ان يصومه فليصمه ومن شاء ان يتركه فليتركه

Ramazan orucu farz kılınmadan önce (Kureyşliler) Aşûre günü oruç tutarlardı. Aşûre günü, Kabe'nin örtüsünün değiştirildiği gündü. Allah Teâla Ramazan orucunu farz kılınca Resûlullah (s.a.v.) 'Dileyen Aşûre günü oruç tutsun, tutmak istemeyen de tutmasın' dedi."¹⁰

⁶ Buharî, Savm, 69; II, 250; Tirmizi, Savm, 50; III, 128.

⁷ Buhari, Savm, 69; II, 251; Müslim, Svam, 127; I, 795.

⁸ Tirmizi, Savm, 48; III, 126.

⁹ Buhari, Savm, 69; II, 250,

Bu hadisin farklı bir rivayeti de şöyledir:

عن عائشة قالت كان عاشوراء يوما تصومه قريش في الجاهلية وكان رسول الله صلى الله عليه وسلم يصومه فلما قدم المدينة صامه وأمر الناس بصيامه فلما افترض رمضان كان رمضان هو الفريضة وترك عاشوراء فمن شاء صامه ومن شاء تركه

“Hz. Aişe'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: “ Aşûre günü, Cahiliye devrinde Kureyşlilerin oruç tuttuğu bir gündü. Resûlullah da bu günde oruç tutardı. Medine’ye gelince insanlara o günde oruç tutmayı emretti. Ramazan orucu farz olunca, Ramazanda oruç tutmaya başladı ve Aşûre orucunu terk etti. Ondan sonra, dileyen Aşûre orucunu tuttu, dileyen terk etti.”¹¹

Hiz. Peygamber (s.a.v.) Muharrem ayının 9,10 ve 11. günlerinde oruç tutmayı ashabına tavsiye etmiştir. Bir hadisi şerifte şöyle buyurulmuştur:

حين صام رسول الله يوم عاشوراء وأمر بصيامه قالوا يا رسول الله انه يوم تعظمه اليهود والنصارى فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم فاذا كان العام المقبل ان شاء الله صمنا الى يوم التاسع قال فلم يات العام المقبل حتى توفي رسول الله صلى الله عليه وسلم

“Resûlullah (s.a.v.) Aşûre günü oruç tutunca kendisine; “Ey Allah’ın Resulü, bu gün, Yahudilerin ve Hristiyanların hürmet gösterdikleri bir gündür” dediler. Bunun üzerine Resûlullah “*Gelecek yıl inşallah muharremin dokuzunca gününde de oruç tutacağız*” dedi. Ertesi yıla ulaşmadan Resulullah vefat etti.”¹²

عن ابى هريرة رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم افضل الصيام بعد رمضان شهر الله المحرم و افضل الصلاة بعد الفريضة صلاة الليل

“Ramazan ayından sonra tutulan oruçların en hayırlısı, Allah’a izafetle (Allah’ın ayı denilerek) şereflendirilen Muharrem ayında tutulan oruçtur. Farz namazlardan sonra en faziletli namaz ise geceleyin kılınan namazdır.”¹³

Peygamberimiz, bir başka hadiste de, “Aşûra günü’nde tutulan orucun, bir yıl önce işlenen hata ve günahların bağışlanmasına vesile olacağı müjdelendirilmiştir.”¹⁴ Ancak, Hiz. Peygamberin bildirdiğine göre yalnızca Aşûra günü değil, Muharrem’in 9, 10 ve 11. günlerinde oruç tutulması tavsiye edilmiştir.¹⁵

Aşûre günü oruç tutmanın faziletine ilişkin sahih hadisler bulunmasına karşılık, o günde hububat karşımı aş (aşûre) pişirmek, sadaka vermek, mescitleri ziyaret etmek ve kurban kesmek gibi fiiller hakkında sahih habere rastlanmamaktadır.¹⁶ Bununla birlikte, Müslüman Türklerin dînî halk geleneğinde önemli bir yer tutan aşûre, aynı zamanda Muharrem’in onuncu günü başlamak üzere, daha sonraki günlerde de özel merasimle pişirilir

¹⁰ Ahmed, VI, 244.

¹¹ Tirmizi, Savm, 49; III, 127.

¹² Müslim, Sıyâm, 133; I, 797-798.

¹³ Müslim, Sıyâm, 202; I, 821.

¹⁴ Tirmizi, Savm, 48; III, 126.

¹⁵ Müslim, Sıyâm, 38. I, 821.

¹⁶ Yavuz, Yusuf Şevki, “Aşûra”, DİA, IV, 25.

dağıtılan tatlıya isim olmuş ve sosyal dayanışmaya önemli katkılarda bulunmuştur. Çok eskiden beri devam eden aşûre aşı, Osmanlılar döneminde sarayda da pişirilmiş, “aşûre testisi” adı verilen özel kaplarla da saray dairelerine ve halka birkaç gün süreyle dağıtılmıştır.

Aşûre Gününde Meydana Gelen Diğer Tarihi Olaylar

Aşûre günü adı verilen 10 Muharrem gününde meydana geldiği rivayet edilen diğer bazı önemli olayları da kısaca şöyle sıralamak mümkündür:

a. Rivayete göre, Hz. Nuh’un gemisi Tufandan kurtulup Cûdî dağına Aşûre günü oturmuştur. Bilindiği üzere, Hz.Nuh, Allah’ın emri üzerine kendine inananları yaptığı bir gemiye bindirmiş, tufan gerçekleşince, inanmayanlar suda boğularak helak olmuşlardı.¹⁷

b. Hz. Ademin tövbesinin kabul edilmesi,

c.Hz. İbrahim’in Nemrut’un ateşinden kurtulması ve,

d.Hz. Yakub’un oğlu Yusuf’a kavuşması

e. Hz. Musa ve İsrail oğullarının Firavunun zulmünden kurtulmaları 10 Muharrem (Aşûre) günü gerçekleştiği rivayet edilen olaylar orasıdır.

İslam Tarihinde 10 Muharrem

Emeviler’in ikinci hükümdarı Yezid zamanında ve Hicri 61,Miladi 680 yılı Muharrem ayının onuncu Cuma günü Hz. Hüseyin şahadeti ile sona eren tarihi olay meydana gelmiştir. Ehlibeytin çok değerli bir ferdinin hayatına mal olan bu elim olay sebebi ile 10 Muharrem Şii Müslümanlarca yas günü sayılmış ve bu matem daha sonraları geniş çaplı hale gelmiş ve bir nevi resmi hüviyete bürünmüştür.

Öncelikle şunu ifade edelim ki, Yüce Allah, insanı ruh ve beden yapısıyla en güzel bir şekilde yaratmış,¹⁸ ona şan ve şeref vermiş¹⁹, ona ruhundan üflemiş²⁰ ve yeryüzündeki her şeyi onun hizmetine sunmuştur.²¹ Bütün bu özellikleriyle insan, yaratılanlar arasında en seçkin ve en değerli varlıktır. Yaratılış gayesine uygun olarak yaşayan insan, sevgi dolu, merhametli, hoş geçimli, güvenilir, içinde yaşadığı toplumla ve bütün insanlıkla barışık olandır. Bu vasıflar, kuşkusuz olgun müslümanın da belirgin özelliklerindendir.

Hz. Peygamber’in, “Müslüman, elinden ve dilinden insanların emin olduğu kimsedir. Mü’min ise, insanların canları ve malları konusunda kendisinden emin olduğu kimsedir”²² buyurarak, Müslümanlık ile güvenilirlik arasında bağ kurması oldukça anlamlıdır.

Temeli barış, uzlaşma ve hoşgörüyeye dayanan, ismini de bu anlamlara gelen “İslam” kelimesinden alan yüce dinimiz; birliği, sevgiyi ve kardeşliği emrederken, haksızlığı, insan hayatına, kişi dokunulmazlığına ve insanın onur ve haysiyetine zarar verecek her şeyi de kesin bir dille yasaklamıştır. İnsanların can, din, mal, nesil ve akıl emniyetini temin etmek İslam’ın temel hedeflerindendir. Nitekim Kur’an-ı Kerim’de, haksız yere cana kıymak haram kılınmış ve bir insanı öldürmek bütün insanlığı öldürmeye, bir hayatı kurtarmak da bütün insanlığı kurtarmaya denk tutulmuştur.²³

Hz. Peygamber (s.a.v.), savaş ortamında bile, müslümanlarla savaşmayan gayrı müslim kadınların, çocukların, yaşlıların ve ibadetle meşgul din adamlarının öldürülmesini hatta, ibadethanelerinin yıkılmasını, ağaçların kesilmesini ve hayvanların öldürülmesini

¹⁷Hûd 11/ 25-43.

¹⁸ Tîn, 95/4.

¹⁹ İsrâ, 17/70.

²⁰Hicr, 15/29.

²¹Mülk, 67/15.

²² Tirmizi, “İman”, 12; IV, 17. Nesâî, “İman”, 8, VIII, 104-105.

²³ Mâide, 5/32.

yasaklamıştır. Bütün insanlığa seslendiği veda haccı hutbesinde de, Hz. Adem'in çocukları olmaları itibarıyla, insanların kardeş olduklarını; mallarının, canlarının ve kişilik haklarının dokunulmaz olduğunu ve her türlü haksız saldırıdan korunduğunu bütün dünyaya ilan etmiştir.

Genel bir ilke olarak yer yüzündeki bütün canlılara merhametle yaklaşmayı öngören İslam dini, “*insanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet etmez*”²⁴ peygamberî buyruğuyla da bu ilkeyi âdeta perçinlemiştir. Bütün bunlardan da açıkça anlaşılacağı üzere kime karşı işlenirse işlensin, insan hayatına yönelik haksız davranışların onaylanması söz konusu olamaz.

Muharrem ayı içerisinde Hz. Hüseyin gibi büyük bir şahsiyetin şehit edilmiş olması, bütün Müslümanlar için büyük bir acı olmuş ve Müslümanları derinden etkilemiştir. Bu zatın, Hz. Peygamberin sevgili torunu olması ise bu acıyı daha da artırmaktadır. Tarihin belli bir kesitinde meydana gelen bu üzücü olayları iyi düşünmek ve bunlardan ders çıkarmak gerekir. Müslümanlara düşen görev, bu tür müessif olayların tekrarlanmasını önleyecek bir bilinç ve anlayışa sahip olmak; kardeşlik, birlik ve beraberliğimizi korumaktır.

Ehl-i Beyt

Ehlibeyt, “ev halkı”, “ev sahibi ile eşi, çocukları ve torunları” demektir. Terim anlamı ile “Hz. Peygamber(a.s.)ın ailesi ve soyu” demektir. Şii kaynaklarda genellikle “ehli beyt” karşılığında “el-İtre” kelimesi kullanılır.

Kuranda Hz. Peygamberin ev halkına yönelik özel açıklamalar içeren ayetler yer almaktadır. Allah Teala şöyle buyuruyor:

يا نساء النبي لستن كأحد من النساء ان اتقين فلا تخضعن بالقول فيطمع الذي فى قلبه مرض وقلن قولا معروفا
وقرن فى بيوتكن ولا تبرجن تبرج الجاهلية الاولى واقمن الصلاة وآتين الزكاة واطعن الله ورسوله انما يريد الله ليذهب
عنكم اهل البيت ويطهركم تطهيرا

“Ey Peygamberin hanımları! Siz kadınlardan her hangi biri gibi değilsiniz. Eğer Allah’a karşı gelmekten sakınıyorsanız (erkeklerle konuşurken) sözü yumuşak bir eda ile söylemeyin ki, kalbinde hastalık (kötü niyet) olan kimse ümide kapılmasın. (Güzel ve) doğru söz söyleyin. Evlerinizde oturun. Önceki Cahiliye dönemi kadınlarının açılıp saçıldığı gibi siz de açılıp saçılmayın. Namaz kılın, zekat verin, Allah’a ve Resulüne itaat edin. Ey Peygamberin ev halkı (ehl-i beyti)! Allah sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.” (Ahzab, 33/32-33)

Bir hadis-i şerifte de şöyle buyurulmaktadır.

عن جابر بن عبد الله قال رايت رسول الله صلى الله عليه وسلم فى حجته يوم عرفة وهو على ناقته اقصواء يخطب
فسمعتة يقول ياايها الناس انى قد تركت فيكم ما ان اخذتم به لن تضلوا كتاب الله وعترتى اهل بيتى

“Câbir b. Abdillâh diyor ki: “Resûlullah (s.a.v.)i haccettiği yıl Arefe günü **Kusvâ** adlı devesi üzerinde insanlara hitap ederken gördüm. Onun şöyle dediğini işittim: *Ey insanlar!*

²⁴ Müslim, “Fedâil”, 2319; II,1809. Tirmizî, Birr, 16; IV, 323.

*Aranızda iki şey bıraktım ki, onlara tutunduğunuz sürece asla sapkınlığa düşmezsiniz: Allah'ın Kitabı ve benim ehl-i beytim ”*²⁵

Şu halde ehli beyt Kur'an'a ve Sünnete bağlı, bu iki kaynağı hayatına yansıtan, onların canlı birer örneği olan seçkin insanları ifade ediyor. Kısaca ehli beyt sünneti ve bu bağlamda da Hz. Peygamberin yaşam biçimini temsil etmektedir, diyebiliriz.

Buradan hareketle şunu ifade etmek gerekir ki, Kuran'ın ve sünnetin getirdiği esaslara sırt çevirerek, onları hayatımızın dışına çıkararak ehli beyti sevmek mümkün değildir. Zira seven kişi, sevdiğine benzemeye, onun gibi olmaya çalışır ve bunu sözleri ve davranışları ile ispat eder. Şüphesiz Hz. Peygamber (a.s.)' ın aile halkından, ehlibeytinden birinin hiç hak etmediği bir muameleye tabi tutulması, şehit edilmesi, bütün müslümanlar adına son derece üzüntü verici, acı bir olaydır. Sıradan bir insanın canına kıyılmasını bütün insanları öldürmek gibi telakki eden bir din mensuplarının, böyle seçkin bir insana haksız yere kıyılmasını tabi ki telin eder. Böyle üzücü olayların yeniden meydana gelmemesi için ne gerekiyorsa onu yapmayı temel görevleri arasında görür.

Ancak şu noktayı asla gözden kaçırmamalıyız:

Hz.Hüseyin'e reva görülen bu muamele ne kadar haksız ve ne kadar üzücü olursa olsun, Müslümanlar arasında ayrılık ve husumet sebebi olmamalıdır. Tarihin belli döneminde gerçekleşen bu üzücü olayı gene tarihin hakemliğine emanet etmek ve duygulardan çok akli hakim kılmak gerekir. Zira günümüzde Müslümanların her zamankinden daha fazla birlik ve beraberliğe ihtiyacı olduğu inkar edilemez.

Kerbela olayının hatırasını yad etme gerekçesi ile yas günü olarak algılanan 10 Muharremde sergilenen etkinliklerde Bazı Şii müslümanlar, “kendi kendine işkence” denebilecek uygulamalar sergilemektedirler. Halbuki bu tür uygulamalar İslam'a aykırıdır. Yas tutmanın da bir ölçüsü vardır ve bu ölçüyü Hz. Peygamber (s.a.v.) belirlemiştir. İslam'dan önce Cahiliye Arapları, ölen kimse için aşırı derece yas tutar, ölünün yakınları avazı çıktığı kadar bağırır, eşi kendini eve hapseder, yıkanmazdı. Hatta profesyonel ağlayıcılar da tutarlardı. Resûlullah bu geleneği şu hadisi ile ortadan kaldırmıştır:

*“Yüzüne vurarak, yakasını yırtarak, cahiliye adetlerini sürdüren bizden değildir.”*²⁶

Muharrem ayı, tarih boyunca insanlık için dönüm noktaları sayılabilecek önemli olayların yer aldığı bir aydır. İslam'dan önceki semavi dinlerce de değerli bir zaman dilimi olarak kabul edilmiştir. İslam tarihi açısından da önem arz eden bu ayda Hz. Peygamber (s.a.v), özellikle bu ayın “Aşûre günü” diye adlandırılan onuncu gününde oruç tutmayı tavsiye etmiştir.

Muharrem ayına, Osmanlılar döneminde de ayrı bir önem verilmiştir. Bu ay dolayısıyla şairlerin yazdığı ve “Muharremiye” adı verilen manzum şiirlerin sayısı oldukça kabardır. Ayrıca, yeni yılın başlangıcı olması sebebiyle, bu ayda devlet erkânı, padişahın huzuruna çıkarak yeni yılı tebrik ettiği ve padişahın “Muharremiye” denilen hediyeler dağıttığı nakledilmektedir.

SONUÇ

Muharrem ayı, İslam kültür tarihinde önemli yeri olan bir zaman dilimini temsil etmektedir. Bu ayın önemi, içinde meydana gelmiş olan önemli olaylardan kaynaklanmaktadır. İslam tarihinin en üzücü olaylarından biri olan Kerbela olayı da bu ayda gerçekleşmiştir. Bütün Müslümanları üzen bu tarihi olay, tarihin hakemliğine bırakılmalı, müminler arasında soğukluğun ve kırıngınlığın sebebi kılınmamalıdır. Bütün müslümanlara düşen görev, tarihin güzelliklerini yaşadığımız dönemin şartları içinde yeniden yaşamaya gayret göstermek, yanlış ve üzücü örneklerden ibret alarak onların tekrar yaşanmaması için ne gerekiyorsa onu yapmaktır.

²⁵ Tirmizî, Menâkıb, 32; V, 662.

²⁶ Buhârî, Cenaiz, 36; II, 82.